

keramiske noter 61/2025

31. årgang

Keramikkens Venner

Reviews · Besprechungen · anmeldelser · Besprechungen · Reviews

redigeret af Gunnar Jakobsen

---

100 års dansk keramik. Af Carsten Bagge Laustsen. Forord af Anders Uhrskov. 1. udg. Turbine [Website: <https://turbine.dk>], Aarhus 2024. 268 s. ill. litt. ib. 349,95 kr.

Dansk keramik har gennem de seneste år fået voksende opmærksomhed, og ikke kun blandt de i forvejen interesserede. Keramikkens popularitet viser sig blandt andet gennem den store søgning til keramiske kurser over hele landet. Besøg hos keramikere i deres værksteder inspirerer og fascinerer, og lerets stofflige egenskaber virker tiltrækkende. Det samme gælder oplevelsen af den frodige variation af keramiske arbejder fra fri kunst til brugskeramikens former.

For at fastholde og udvikle keramikglæden hos de mange er det væsentligt, at keramikken også formidles gennem bøger og artikler mv., der i tekst og billeder kan fortælle om og uddybe dansk keramiks historie og præsentere de aktuelle strømninger i et længere perspektiv. Det er således vigtigt at orientere om nye udgivelser af keramisk litteratur, hvilket blandt andet er det gode formål med *keramiske noter*.

I det følgende anmeldes en nyudgivet større og rigt illustreret publikation *100 års dansk kunst* af Carsten Bagge Laustsen.

Bogen indledes med to forord, dels af forfatteren (6) og dels af Anders Uhrskov (9).

Derefter følger: Del 1 – Introduktion (17) *Første kapitel: Den danske keramiske tradition. Andet kapitel: Hvad er keramik? Tredje kapitel: Samlerens verden.*

Del 2 – Keramikere (55) *Fjerde kapitel: Det moderne gennembrud* (herunder biografier om 10 keramikere).

Femte kapitel: Bing & Grøndahl og Den Kongelige Porcelænsfabrik (herunder biografier om 10 keramikere) (75).

Sjette kapitel: De store fabrikker (herunder biografier om 10 keramikere) (97). *Syvende kapitel: De store bornholmere* (herunder biografier om 12 keramikere) (119).

Ottende kapitel: De rustikke (herunder biografier om 12 keramikere) (145). *Niende kapitel:*

COBRA og efter (herunder biografier om 6 keramikere) (171). *Tiende kapitel: Store værkstedskeramikere* (herunder biografier om 13 keramikere) (185). *Ellevte kapitel: De skulpturelle* (herunder biografier om 11 keramikere) (213). *Tolvte kapitel: De unge vilde* (herunder biografier om 8 keramikere) (237). Litteratur (254).

Del 3 – Appendiks. Katalog over signaturer (258). Billedliste (266). Om forfatteren (268).

Desværre savnes i allerhøjeste grad en alfabetisk liste over de mange keramikere, der portrætteres i bogens Del 2, med en henvisning til i hvilket af bogens kapitler og med sidetal for den enkelte, der omtales. Det ville lette brugen af bogen og gøre den mere anvendelig som opslagsværk.

”Vi ser, hvad vi ved: Ved at udvide vor viden, ser vi bedre, med dybere perspektiv og større udbytte.”

Med denne sentens slutter Anders Uhrskov sit forord (13), og i den korte sætning sammenfattes betydningen af at erhverve sig viden for at berige oplevelsen af livet og verdenen, der omgiver os. Efter læsning af *100 års dansk keramik* er der ikke tvivl om hos denne anmelder, at det er en hjertesag for forfatteren at videregive sin egen glæde over det keramiske håndværk og resultaterne af virksomheden. Carsten Bagge Laustsen har gennem mange år som samler af keramik og gennem inspirerende samtaler og besøg hos landets keramikere uddybet sin viden om vilkårene for at lave keramik, hvad enten det drejer sig om de kunstnerisk betydelige værker eller den gode daglige brugskeramik. Denne indsigt har forfatteren nu systematiseret, struktureret og nedskrevet i den foreliggende bog, hvis erklærede formål er at inspirere og at vække glæde over keramikken. Bagge Laustsens akademiske uddannelse er i statskundskab med ansættelse som lektor i politisk sociologi ved Aarhus Universitet. Denne faglige baggrund kommer især i spil i Introduktionens længste essay (Del 1, tredje kapitel om *Samlerens verden* (39-50)). Overordnet er det interessant, at bogens tekster præges af forfatterens faglige baggrund,

som også sprogligt markerer sig i forhold til den kunstfaglige diskurs.

Bogens titel *100 års dansk keramik* er ambitiøs, for hvordan sammenfatter man så mange års udvikling på 268 sider, og hvilke år drejer det sig overhovedet om, det fortælles ikke i titlen, men det viser sig naturligvis, når man åbner bogen. Det fremgår her, at forfatteren har afgrænset ”de 100 år” til perioden fra slutningen af 1800-tallet og frem til nutiden, begyndende med en reve-rens for mesteren Thorvald Bindsbøll og bruddet med den vedtagne borgerlige kanon eller tradition, der af forfatteren benævnes ”det moderne gennembrud” (55). Herefter diskuterer forfatteren spørgsmålet, om der kan defineres en tydelig dansk keramisk tradition, og han følger emnet gennem analyser af den danske keramik-historie og udvalgte værker. I sin analyse benytter forfatteren et begreb, han definerer som ”spændinger” (mod-sætninger) på fire områder: Balancen mellem natur og kultur; Menneskeligt givne former og selve materialet; Form og dekoration (eller mellem formen som en brugsform og formen som ren form); Det nye fremtræder som et brud med og en fortsættelse af det tidligere.

Spørgsmålet, om der findes en dansk tradition, et særligt nationalt særpræg, er et af de oftest tilbagevendende diskussionsemner i den keramiske litteratur, uden at en egentlig samstemmende konklusion nås. – Og det lykkes heller ikke her. – Men der er megen god information at hente i forfatterens analyser, som giver et relevant overordnet perspektiv for læsere af de følgende kapitler, hvor der fokuseres på den enkelte keramikers biografi.

Det efterfølgende andet kapitel har titlen *Hvad er keramik?* (29-36) Det indeholder forfatterens håndbogslig-nende gennemgang af forskellige typer af keramik og de teknisk/håndværksmæssige forudsætninger for fremstil-lingen, herunder materialer, brænding, glasering mv. Kapitlet slutter med følgende betragtning af forfatteren: ”Vi er ved at miste håndværket – desværre. Det med at lave tingene fra bunden og kæle for dem, er der sjældent tid til og råd til længere. Men jeg tænker, at netop her kan keramikere noget. Ambitionerne er måske i dag i højere grad kunstneriske (og man kan begræde, at undervisningen i drejning og andre klassiske dyder er for begrænset), men vi har trods alt med en meget levende tradition at gøre.” (36)

Bogens tredje kapitel har titlen *Samlerens verden* (39-50), her får læseren et vedkommende og interessant indblik i det overordnede emne om samlinger, deres historie og betydning for blandt andet museerne, om samlerens psykologi, om begæret og forførelsen, som kan føre til ødelæggelse og ruin for den ulykkelige samler. Men også til samlerens berusende lykkefølelse, når det attråede objekt kan indlemmes i samlingen. Forfatteren har jo en rem af huden. Hans fascination af keramik, grundlagt i

barndommen, er tilskyndelsen til den foreliggende bog, der samtidigt bygger på erfaringerne fra en række udstil-linger om dansk keramik, som forfatteren arrangerede 2019-2024 med keramik fra hans egen samling og lån fra andre private samlinger. Startskuddet var en invita-tion til at udstille i Det danske Hus i Paris i 2019, som blev en succes og førte til flere udstillinger i Danmark. Det franske udstillingskatalog ligger til grund for den danske udgave af *100 års dansk keramik*. Essayet om samleren er interessant og velskrevet, og man mærker, at forfatteren her trækker på fagligheder i tilknytning til hans øvrige akademiske virksomhed.

Den største del af *100 års dansk keramik* udgøres af den biografiske gennemgang af de udvalgte 91 keramikere, alle illustreret med billeder af et eller flere værker. Det store materiale er struktureret i 12 kapitler med over-skrifter (se ovenfor), der giver forfatterens bud på en tematisk gruppering af de 91 keramikere, de fleste nu-levende. Kapitlerne indgår i en kronologisk følge be-gyndende med Thorvald Bindsbøll og sluttende med den yngste gruppe, *De unge vilde*, hvor gruppens 8 ke-ramikere med en enkelt undtagelse er født i 1970’erne. Hvert af kapitlerne har en introducerende tekst af for-fatteren. Grupperinger af keramikere er altid en vanske-lig sag, nogle kan passe ind i flere grupper og andre fø-ler måske, at det giver mere mening at høre til i en an-den gruppe. Foruden kronologien spiller også geogra-fien en rolle i forfatterens gruppering som fx *De store bornholmere* og *De rustikke*, som hovedsagelig relaterer til Gutte Eriksens undervisning på keramiklinjen på Det jyske Kunstakademi i Aarhus i 1970’erne, og hvoraf de fleste har værksteder i Jylland. Atter andre grupper er mere tværgående som fx tiende kapitel: *Store værk-stedskeramikere*.

Det fremgår ikke, om bogens mange afbillede keramiske arbejder (mål savnes!) hører til i forfatterens egen sam-ling, eller er lån fra andre private samlinger eller direkte fra keramikeren. Udvalget af værker fortæller noget om forfatterens personlige præferencer. Selv skriver han, at han ”er mere optaget af keramik, som arbejder med klas-siske brugskeramiske former end af keramisk kunst”, men at han ”har bestræbt sig på at præsentere den plura-litet og forskellighed, som karakteriserer dansk keramik.” (7)

Forfatterens biografiske præsentationer af de 91 kera-mikere er velskrevne, informative og indeholder inte-ressante tolkninger af den individuelle keramikers vær-ker og virksomhed samt placering i det nutidige kera-miske miljø i Danmark. Ifølge forfatteren har kerami-kerne haft teksterne til godkendelse. Man kan nok i flere tilfælde diskutere om den afbillede keramik giver et retvisende indtryk af den omhandlede keramikers oeuvre, men et enkelt arbejde vil sjældent kunne opfylde dette.

Samme problem gælder *Katalog over signaturer* (Del 3 – Appendiks, 258-265), idet mange af keramikere har anvendt forskellige signaturer gennem et langt forløb. Men kataloget kan være et udgangspunkt for nye samlere og interesserede i forsøget på at finde ophavsmanden til et værk.

Hvad angår noter og litteraturhenvisninger, findes der både noter og litteraturhenvisninger i tilknytning til forfatterens tre essays, men desværre ikke til keramikerbibliografierne. Indholdsfortegnelse *litteraturliste* (254) omhandler ved siden af mere generelle oversigtsværker et snævert udvalg af litteratur vedrørende bogens keramikere. En henvisning til *Dansk Keramisk Bibliografi* (Forlaget Vandkunsten 2014) og *Supplement* (Clay Keramikmuseum Danmark 2024) af Gunnar Jakobsen, ville have været indlysende og en håndsrækning til videbegærlige og nysgerrige keramikentusiaster. Den ville også have åbnet muligheden for, at læserne fx fik

kendskab til de mange keramikere, der ikke er repræsenteret i den foreliggende bog.

100 Års dansk keramik er en tiltalende bog, som er skrevet i et personligt, mundret og godt sprog. De mange fine farveoptagelser af keramikken er udført af Erik Balle Povlsen. Bogen igennem føler man forfatterens/samlerens personlige fascination af keramikken, og det er uden sammenligning den bedste formidling af de mangfoldige oplevelser, som kærlighed til keramikken giver. Dermed opfyldes bogens erklærede formål, som er at være ”en brugs- og inspirationsbog.” (7)

Til sidst et råd, som er venligt ment. Skal bogen videre, bør der tages højde for at rette de mange trykfejl og unøjagtigheder, som skæmmer den. Der er så mange, at det ikke giver mening at anføre dem her.

Bodil Busk Laursen